

Toepassing overgangsrecht Anw in geval van overlijden vóór de inwerkingtreding van de Anw.

CRvB 02-08-2000, 98/6481 Anw, m.nt. mr. W.P.M.Thijssen

Instantie	Centrale Raad van Beroep
Datum	2 augustus 2000
Zaaknummer	98/6481 Anw
Noot	mr. W.P.M.Thijssen
Vakgebied(en)	Verzekeringsrecht / Pensioenrecht

Essentie

Toepassing overgangsrecht Anw in geval van overlijden vóór de inwerkingtreding van de Anw.

Samenvatting

Geen recht op nabestaandenuitkering op grond van de AWW en geen recht op halfwe-zenuitkering op grond van de Anw voor ongehuwd samenwonenden met kind na overlijden van één van de partners vóór de inwerkingtreding van de Anw.

Uitspraak

UITSPRAAK

in het geding tussen:

A, wonende te B, appellante,

en

de Sociale Verzekeringsbank, gedaagde.

I. Ontstaan en loop van het geding

Bij besluit van 21 april 1997 heeft gedaagde het bezwaar namens appellante tegen zijn eerdere besluit van 15 november 1996 ongegrond verklaard.

De Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage heeft bij uitspraak van 8 juli 1998 het beroep tegen het

besluit van 21 april 1997 ongegrond verklaard.

Namens appellante is A.M.C.A. van Stein van deze uitspraak in hoger beroep gekomen. Het geding is behandeld ter zitting van de Raad op 12 juli 2000, waar appellante is verschenen bij haar gemachtigde Van Stein voornoemd en waar gedaagde zich — zoals tevoren aangekondigd — niet heeft laten vertegenwoordigen.

II. Motivering

Appellante voerde zonder gehuwd te zijn een gezamenlijke huishouding met C, die in 1992 is overleden. Uit hun relatie is in 1990 het kind D geboren.

Appellante heeft op 11 december 1992 bij gedaagde een aanvraag om uitkering ingevolge de — thans, per 1 juli 1996, ingetrokken — Algemene Weduwen- en Wezenwet (AWW) ingediend.

Hierop is bij besluit van 2 februari 1993 afwijzend beslist, op de grond dat appellante niet met C gehuwd is geweest, waardoor zij niet voldoet aan de voorwaarden voor het recht op pensioen of uitkering ingevolge de AWW. Bij uitspraak van 28 mei 1997, 94/2268 AWW, heeft deze Raad dit standpunt van gedaagde bevestigd.

Op 10 juli 1996 heeft appellante een tweede aanvraag ingediend, nu strekkende tot toekenning van een halfwezenuitkering ten behoeve van haar kind D ingevolge de op 1 juli 1996 in werking getreden Algemene nabestaandenwet (Anw).

Bij besluit van 15 november 1996 heeft gedaagde hierop afwijzend beslist onder de overweging dat de datum van het overlijden van de verzekerde vader, de heer C, heeft plaatsgevonden voor de datum van de inwerkingtreding van de Anw. Op de datum van het overlijden was de AWW van kracht in welke wet geen halfwezenuitkering is opgenomen. Na bezwaar heeft gedaagde dit besluit gehandhaafd.

In hoger beroep is namens appellante met name aangevoerd dat het wettelijk stelsel een (verboden) onderscheid teweeg brengt tussen nabestaanden uit een niet-huwelijkse relatie, van wie de levenspartner vóór, en van wie die partner na 1 juli 1996 is overleden. Voorts is namens appellante ter zitting betoogd dat de overledene ingevolge het bepaalde in artikel 73 van de Anw verzekerd was voor de Anw en heeft de gemachtigde een beroep gedaan op de hardheidsclausule opgenomen in artikel 25, eerste lid, van het Besluit uitbreiding en beperking kring van verzekerden volksverzekeringen 1989, *Stb.* 164 (KB 164), omdat de uitsluiting van het recht op halfwezenuitkering tot grote onbillijkheid zou leiden. De Raad stelt voorop dat de wetgever in de Anw het recht op een nabestaandenuitkering en op een halfwezenuitkering heeft gekoppeld aan de status van de nabestaande in de zin van de wet, zijnde dit de echtgenoot (en de daarmee ingevolge de Anw gelijkgestelde) van een persoon die op de dag van overlijden ingevolge de Anw verzekerd was. Aldus kan een aanspraak op bedoelde uitkeringen, behoudens het overgangsrecht van hoofdstuk 8 van de wet, slechts ontstaan in het geval de verzekerde gebeurtenis onder de vigeur van de Anw heeft plaatsgevonden. In lijn hiermee bepaalt artikel 105 Anw dat de AWW van toepassing blijft op de rechten, verplichtingen en bevoegdheden over de tijdvakken gelegen vóór de dag waarop de Anw in werking treedt. De aanspraak op Anw-uitkeringen terzake van overlijden dat vóór de inwerkingtreding van die wet heeft plaatsgehad, is beperkt tot die gevallen waarin dat overlijden tot een aanspraak op uitkering krachtens de AWW had geleid.

Nu reeds eerder is vastgesteld dat appellante geen aanspraak heeft op een uitkering krachtens de AWW moet het beroep op de toepasselijkheid van de overgangsbepalingen worden verworpen.

In dit wettelijke stelsel komt aan appellante noch ten behoeve van haarzelf, noch ten behoeve van haar in 1990 geboren zoon een Anw-uitkering toe terzake van het overlijden van C in 1992. Zoals namens appellante terecht is gesteld, brengt dit stelsel een onderscheid teweeg tussen nabestaanden, uit een niet-huwelijkse relatie, van wie de levenspartner vóór, en van wie die partner na 1 juli 1996 is overleden.

De Raad ziet echter niet in dat hij op grond van onverenigbaarheid van dit onderscheid met enige, hier rechtstreeks inroepbare, rechtsnorm gehouden zou zijn dit onderscheid geheel of ten dele ongedaan te maken. De Raad verwijst dienaangaande voorts naar hetgeen hij reeds heeft overwogen in zijn uitspraak van 10 maart 1999, gepubliceerd in *USZ* 1999/140 (moet zijn 144. Zie ook *RSV* 1999/231!). Evenmin bestaat er in algemene zin een (afdwingbare) rechtsplicht voor de wetgever die bij wijziging of herziening, dan wel het tot stand brengen, van een regeling aan bepaalde feiten rechtsgevolgen verbindt waarin voorheen niet was voorzien, voor die oude gevallen overeenkomstige rechtsgevolgen in het leven te roepen.

In zoverre ziet de Raad dan ook geen grond voor het oordeel dat de weigering om aan appellante een uitkering ten behoeve van haar zoon (enkel) uit hoofde van de Anw toe te kennen, in rechte aantastbaar zou zijn.

Ten aanzien van het beroep op artikel 25 van KB 164 overweegt de Raad als volgt. Artikel 25, eerste lid, van KB 164 luidt als volgt:

'De Sociale Verzekeringsbank is bevoegd voor bepaalde gevallen tegemoet te komen aan onbillijkheden van overwegende aard, die uit de verzekeringsplicht of de uitsluiting daarvan krachtens dit besluit kunnen voortvloeien.'

Naar de Raad reeds eerder heeft uitgesproken ziet deze bepaling op onbillijkheden, voortvloeiend uit de verzekeringsplicht of de uitsluiting daarvan krachtens KB 164 terwijl de niet-verzekering van C voortvloeit uit de Anw zelf. Deze opvatting vindt tevens steun in de Nota van Toelichting, waarin is vermeld dat de Sociale Verzekeringsbank niet de bevoegdheid heeft af te wijken van de hoofdregels van de wet inzake verzekering hier te lande. Op grond van het vorenstaande oordeelt de Raad dat het hoger beroep geen doel treft, zodat de aangevallen uitspraak voor bevestiging in aanmerking komt.

Er zijn geen termen voor toepassing van artikel 8:75 van de Algemene wet bestuursrecht inzake de vergoeding van proceskosten.

III. Beslissing

De Centrale Raad van Beroep, Recht doende:

Bevestigt de aangevallen uitspraak.

Noot

Auteur: mr. W.P.M.Thijssen

1. Kennelijk onder het motto 'nooit geschoten is altijd mis' vroeg belanghebbende (een ongehuwd samenwonende vrouw waarvan de partner vóór 1 juli 1996 was overleden en die achterbleef met een kind geboren uit haar relatie met de overledene) achtereenvolgens:

— een nabestaandenuitkering aan op grond van de met ingang van 1 juli 1996 vervallen Algemene weduwen- en wezenwet (hierna: 'de AWW');

— een halfwezenpensioen aan op grond van de Algemene nabestaandenwet (hierna: 'de Anw').

Beide aanvragen werden door de Centrale Raad van beroep afgewezen.

2. Op de aanvraag om de nabestaandenuitkering krachtens de AWW werd een afwijzend besluit genomen op grond van het feit dat belanghebbende naar de letter van de AWW niet in aanmerking kwam voor die uitkering. De reden daarvoor was dat zij ten tijde van het overlijden van haar partner niet met deze partner was gehuwd. Ongehuwd samenwonenden kwamen nu eenmaal niet in aanmerking

voor een nabestaandenuitkering onder de AWW. Een beroep op art. 5, eerste lid, aanhef en onder *d* Algemene wet gelijke behandeling (hierna: 'de AWGB'; het verbod om onderscheid te maken bij arbeidsvoorwaarden), gelezen in verband met art. 1, aanhef en onder *b* AWGB (de bepaling die inhoudt dat onderscheid naar 'burgerlijke staat' direct onderscheid is) zou óók niet hebben kunnen baten, omdat de AWGB ten tijde van de aanvraag van de uitkering op grond van de AWW en het overlijden van de partner van belanghebbende (beiden in 1992) nog niet in werking was getreden.

3. Uit de uitspraak die het onderwerp van deze aantekening is volgt niet of belanghebbende mede een beroep had gedaan op CRvB 7 december 1988, *RSV 1989/67*, de destijds geruchtmakende uitspraak van de Centrale Raad van Beroep waarbij de Raad oordeelde dat het toekennen van de nabestaandenuitkering uitsluitend aan weduwen (en niet aan weduwnaars) in strijd werd geoordeeld met art. 26 IVBPR. Belanghebbende zou hebben kunnen stellen dat indien de Centrale Raad van Beroep de letterlijke tekst van de AWW terzijde schoof om ongelijke behandeling van mannen en vrouwen te 'repareren', de Centrale Raad van Beroep ook ongelijke behandeling van gehuwd samenwonenden en ongehuwd samenwonenden zou hebben kunnen repareren. Kansrijk acht ik deze redenering niet, omdat verschillende direct werkende rechtsnormen uitdrukkelijk ongelijke behandeling van mannen en vrouwen verbieden, maar direct werkende rechtsnormen die uitdrukkelijk ongelijke behandeling van gehuwd samenwonenden en ongehuwd samenwonenden verbieden niet voorhanden zijn.

4. Ook een beroep op het recente arrest van het Hof van Justitie EG van 25 mei 2000, *PJ 2000/53*, zou belanghebbende niet verder hebben geholpen, omdat het in dat arrest eveneens om ongelijke behandeling van mannen en vrouwen ging (en niet om ongelijke behandeling van gehuwd samenwonenden met ongehuwd samenwonenden) en, naar het oordeel van het Hof, om een pensioenregeling uit de aanvullende laag (en niet een bodemvoorziening zoals de AWW en de Anw).

5. Op de aanvraag halfwezenuitkering op grond van de Anw werd eveneens een afwijzend besluit genomen. Dit op grond van het overgangsrecht van de Anw dat inhield dat de Anw onmiddellijke werking had vanaf de datum van inwerkingtreding van die wet. Omdat de partner van belanghebbende vóór de datum van inwerkingtreding van de Anw was overleden, was hij niet verzekerd op grond van Anw. In dit verband wijs ik op art. 1, aanhef in onder *f* art. 22 en art. 105 Anw. De tekst van deze artikelen spreekt overigens voor zich.

6. Wat het beroep op de hardheidsclausule van art. 25 van het Besluit uitbreiding en beperking kring van verzekerden volksverzekeringen 1989 (*Stb.* 1989, 164) betreft, stelde de Centrale Raad van Beroep dat deze hardheidsclausule uitsluitend kan worden toegepast in de situatie waarin de verzekeringsplicht of de uitsluiting van verzekeringsplicht op dat besluit berust. De hardheidsclausule kan niet worden toegepast wanneer de verzekeringsplicht of de uitsluiting van de verzekeringsplicht voortvloeit uit de Anw zelf. De Centrale Raad van Beroep volgde op dit punt de in eerdere uitspraken uitgezette lijn en ontkwam daarmee aan de verplichting zich inhoudelijk uit te spreken over de vraag of de situatie waarin belanghebbende verkeerde leidde tot een onbillijkheid van overwegende aard die een afwijking van de letterlijke tekst van de Anw zou rechtvaardigen en noodzakelijk zou maken.

7. Belanghebbende constateerde dat de invoering van de Anw met ingang van 1 juli 1996 een onderscheid creëerde tussen nabestaanden uit een niet-huwelijkse relatie waarvan de partner vóór respectievelijk na de invoering van de Anw is overleden. De Centrale Raad van Beroep constateerde echter dat wat hiervan ook zij:

- er geen rechtsnorm binnen de Nederlandse rechtssfeer geldt die de Centrale Raad van Beroep dwong dit onderscheid te de 'repareren';
- er geen afdwingbare rechtsplicht voor de wetgever bestaat bij wijziging of herziening van een

wettelijke regeling de rechtsgevolgen die de wijziging of herziening in het leven roept op overeenkomstige wijze te verbinden aan overeenkomstige rechtsfeiten die zich voor de inwerkingtreding van de wijziging of herziening voordeden.

8. De uitkomst van de procedure verbaast mij niet. Toch concludeer ik niet dat de procedure zinloos was. Had de belanghebbende bij de procedure uit 1988 kunnen denken dat de Centrale Raad van Beroep de letterlijke en op zichzelf duidelijke tekst van de AWW ter zijde zou schuiven en daarmee feitelijk recht op uitkering krachtens de AWW voor weduwnaars zou scheppen?

WP.M. Thijssen